

Tilsynsrådet for kriminalomsorgen
Postboks 2105 Vika
0125 OSLO

Deres ref:
24/15478

Vår ref:
2025/68470-8

Dato:
05.09.2025

Svar på tilsynsrådets rapport fra tilsynet 24.01.2025

Tilsynsrådet for kriminalomsorgen hadde stedlig tilsyn i Vadsø fengsel 24.01.2025. Vi fikk rapporten tilsendt 21.07.2025. Nedenfor er våre svar på anbefalingene fra tilsynsrådet.

Begrense bruk av dobbeltceller

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet begrenser bruken av dobbeltceller.

Vadsø fengsel har 42 plasser for menn. Seks av de plassene er ved avdeling lavere sikkerhet. Av de 42 plassene er 28 plasser enerom og det er 14 plasser fordelt på syv flermannsrom – to ved avdeling for lavere sikkerhet og de øvrige ved høyere sikkerhet, alle med plass til to innsatte. Flermannsrommene er en viktig del av kapasiteten ved fengselet, og det økonomiske tilskuddet til disse plassene er viktig for fengselets økonomi. Det ville vært svært vanskelig å drifte fengselet forsvarlig uten disse midlene. Rommene er godkjent for bruk med to innsatte. I perioder med høyt belegg kan vi ikke ha plasser stående ledig.

Enheter med flermannsrom er oppfordret til å bruke frivillighet i størst mulig grad ved deling av rom og unngå at innsatte sitter på flermannsrom over lengre tid. Enhetene skal foreta en konkret risikovurdering av de innsatte som plasseres på flermannsrom.

Sørge for at innsatte forstår viktig informasjon som angår dem

Fengselet bør sikre at innsatte som ikke kan kommunisere med fengselet på norsk, forstår innholdet i vedtak og informasjon fra fengselet. I den utstrekning det er nødvendig, må Vadsø fengsel benytte tolk.

Der innsatte forstår engelsk, så formidler betjentene innholdet i vedtak og annen informasjon på engelsk. Vi bruker tolk når det er nødvendig.

Styrke og forbedre innsattes mulighet for besøk

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet tilrettelegger besøksrutinene i tråd med barnets beste 2 når innsatte har besøk av små barn.

Besøksrommet er tilrettelagt for barn med TV med DVD-spiller og et utvalg av leker. Ved besøk av familier er vi fleksible på lengden på besøket og at det er så lenge som mulig. Plasseringen av besøksrommene i fengselet gjør det utfordrende å ha dørene inn til besøksrommet åpne. Det kan være fordi det er flere besøk samtidig, og da må dørene være lukket av personvern hensyn. Gangen utenfor besøksrommene er en sentral gjennomgangsgang, som blir benyttet blant annet ved akutte hendelser. Det kan skape problemer hvis det oppholder seg barn i den gangen. Besøk med barn kan ikke gjennomføres på fengselets uteområde, på grunn av plasseringen av åpen avdeling. Da må de eventuelt helt utenfor murene og det er upraktisk både for de besøkende og fengselet.

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet utreder og vurderer mulighetene for besøksleilighet.

Vadsø fengsel har begrenset rom for sin besøksavdeling og det er ikke mulig å omdisponere rom til besøksleilighet i fengselets nåværende bygningsmasse. Det har over tid vært jobbet en utvidelse av Vadsø fengsel med en åpen avdeling i Grensen 7, hvor det vil være muligheter for å få til en besøksleilighet. Den prosessen er foreløpig stanset da det ikke har vært mulig å få til budsjettmessig dekning.

Styrke innsattes mulighet for kontakt med omverdenen

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet utvider ringetiden for de innsatte.

Straffegjennomføringsloven og forskrift om straffegjennomføring har regler om telefonsamtaler. Forskriften § 3-29 annet ledd er slik: *I fengsel med høyt sikkerhetsnivå skal innsatte gis adgang til å føre én eller flere telefonsamtaler av til sammen inntil 20 minutters varighet pr. uke, dersom kapasitetsmessige forhold ikke er til hinder for det. I fengsel med lavere sikkerhetsnivå og overgangsboliger gjelder ikke denne tidsbegrensningen.*

Tredje ledd er slik: *Lokalt nivå kan innvilge utvidet telefontid dersom det foreligger særlige grunner og kapasitetsmessige forhold ikke er til hinder for det.*

Retningslinjene til straffegjennomføringsloven § 32 om telefonsamtaler har i punkt 32.7 en nærmere beskrivelse av hva som kan være slike *særlige grunner*.

Vadsø fengsel gir utvidet ringetid til de innsatte, hvis det etter en konkret vurdering i den enkelte saken foreligger særlige grunner og kapasitetsmessige forhold ikke er til hinder for det.

Begrense kontroll av videosamtaler ut fra nødvendighet og teknisk opplæring blant ansatte

Tilsynsrådet anbefaler at kontroll av innsattes videosamtaler kun skjer der det er nødvendig og forholdsmessig etter en individuell vurdering.

Det følger av rundskriv fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI 3/2020) at reglene om besøk i fengsel også gjelder for videosamtaler. Straffegjennomføringsloven § 31 har regler om besøk til innsatte. Annet ledd annet punktum er slik: *Besøk i fengsel med høyt sikkerhetsnivå skal kontrolleres, men kontroll kan unnlates dersom sikkerhetsmessige grunner ikke taler mot det. Besøk i fengsel med lavere sikkerhetsnivå og overgangsbolig*

skal kontrolleres dersom det fremstår som nødvendig av sikkerhetsmessige grunner. I 3
avdeling høysikkerhet tar vi en konkret vurdering av om sikkerhetsmessige grunner i den enkelte saken taler mot at besøket blir kontrollert. I avdeling lavsikkerhet tar vi en konkret vurdering av om det fremstår nødvendig av sikkerhetsmessige grunner i den enkelte saken at besøket blir kontrollert. Til nå har vi ikke fattet vedtak om kontroll av videobesøk. Vi sjekker at det er den personen / de personene som er godkjent for videobesøk som svarer på oppkoblingen, og deretter blir nettbrettet levert på den innsatte sitt rom. Samtalen foregår der uten kontroll.

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet sørger for at alle ansatte behersker den tekniske løsningen for videosamtaler.

Alle ansatte behersker den tekniske løsningen for videosamtaler per i dag.

Hindre unødvendig bruk av innlåsing, føre statistikk og skrive vedtak

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet foretar individuelle vurderinger av innlåsing for innsatte som ikke deltar i aktiviteter, for å minimere faktisk innlåsingstid.

Vi tar individuelle vurderinger av de som ikke deltar i aktiviteter, om det er noe de likevel kan sysselsettes med.

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet utarbeider verktøy for å registrere og måle antall innsatte som ikke følger dagsplanen og som derfor blir mer innlåst.

Kriminalomsorgen har et felles journalsystem for innsatte i fengsel (Kompis KIA). Vi har også et dokumentarkiv (DocuLive). Det er viktig at alle fengsler bruker de systemene i henhold til instruksjer og rutiner, slik at kvaliteten på data om innsatte blir ivarettatt og at vi ikke får sensitive personopplysninger på avveie. Eventuelle registreringer/målinger ut over dette har vi ikke anledning til å gjøre, med mindre Kriminalomsorgsdirektoratet gir tillatelse til det. I Kompis KIA er det mulighet for å registrere dagjournaler og sysselsetting. Vi bruker dette til å registrere den innsattes aktivitet på daglig basis.

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet bedrer aktivitetstilbudet slik at de innsatte kan tilbys full sysselsetting.

Vi har fått ansatt en verksbetjent i den vakante stillingen, slik at verksdriften fra i høst gir bedre aktivitetstilbud.

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet begrenser innlåsing på grunn av kapasitetsutfordringer.

Så langt det lar seg gjøre så begrenser vi innlåsing på grunn av kapasitetsutfordringer.

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet fatter vedtak ved alle utelukkelse og fører statistikk over antall, varighet og årsak.

Det følger av straffegjennomføringsloven § 37 at vi kan *beslutte* at en innsatt helt eller delvis skal utelukkes fra fellesskapet med andre innsatte. En slik beslutning er et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Den klare hovedregelen er at enkeltvedtak skal være skriftlige, jf. forvaltningsloven § 23. I tråd med dette fatter Vadsø fengsel vedtak ved alle utelukkelse.

Tidsmessige grunner kan gjøre muntlig saksbehandling nødvendig. I slike tilfeller gjelder 4 et unntak fra kravet om skriftlighet før tiltaket setter i verk, jf. straffegjennomføringsloven § 7 bokstav b. Hvis det har skjedd, så lager vi alltid skriftlig vedtak så raskt som mulig i etterkant.

Utbedring av sikkerhetscelle

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet sørger for at klokkene i sikkerhetscellene fungerer og er stilt riktig.

Klokkene i sikkerhetscellene fungerer og viser riktig tid.

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet utbedrer brannskadene og vinduene i sikkerhetscellene.

Ved inspeksjon av sikkerhetscellene 19.8.25 kunne vi ikke se brannskader i sikkerhetscellene. Vinduene er hele og trenger ikke utbedring. Av personvern hensyn er vinduene foliert, slik at innsatte som oppholder seg i luftgården ikke kan se hvem som er inne i sikkerhetscellen. Vi er enige i at sikkerhetscellene kunne trenge et strøk maling på vegger og gulv og vi vil sende en forespørsel til huseier Statsbygg og høre om de kan ta det med i sitt budsjett for 2026.

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet rutinemessig informerer innsatte som plasseres på sikkerhetscelle om klageadgangen og at de kan kontakte advokat.

Når vi har besluttet bruk av sikkerhetscelle, så blir den innsatte rutinemessig informert om klageadgang og at han kan kontakte advokat.

Nakenvisitasjoner, cellevisitasjoner og kontroll med narkotikahund

Tilsynsrådet ber om en tilbakemelding på hvordan kontroll med narkotikahund gjennomføres og på hvilket grunnlag, herunder omfanget av nakenvisitasjoner, og om det er rutine at dette gjennomføres ved kontroll med narkotikahund.

Kriminalomsorgens hundetjeneste gjennomfører rutinemessige kontroller i Vadsø fengsel. Operativ fengselsførstebetjent kan be om assistanse fra hundetjenesten ved konkret mistanke. Hundetjenesten kan undersøke personer og gjenstander på fengselsområdet, herunder de innsattes celle og eiendeler, jf. straffegjennomføringsloven § 27.

Alle søk med hund på innsattes eiendeler eller person gjøres med hundeevipasjer som har gjennomgått Politihøgskolens grunnopplæring for narkotikahunder med påfølgende godkjenningssprøve, og disse må annethvert år gjennomgå regodkjenning. Ekvipasjer som søker på person må i tillegg ha gjennomgått særskilt opplæring og være godkjent som personsøkshund, og for søk på person er det krav om årlig særskilt regodkjenning.

Hunden søker på den innsatte med påkledning. Hvis hunden markerer på den innsatte, så blir det tatt en konkret vurdering av videre undersøkelser. Det at hunden markerer på en innsatt gir en berettiget mistanke som gjør at vi kan kroppsvitere.

Utarbeiding av ytterligere rutiner og opplæring

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet etablerer rutiner for å gjennomføre fornyede selvdropskartlegginger ved endringer i den innsattes situasjon.

Det er føringer fra sentralt hold på hvordan vi skal bruke de kartleggings skjemaene. Hvis 5 vi skal endre måten vi bruker kartleggings skjemaene, så må det komme føringer fra sentralt hold på dette.

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet utarbeider rutiner som sikrer at ansatte er informert og oppdatert på de innsattes situasjon.

Vi har rutiner på dette. Rutinen er at ansatte blir informert og oppdatert på de innsattes situasjon løpende gjennom arbeidsdagen og ved overlappinger mellom vaktskiftene. I tillegg skal betjentene lese seg opp på journalføringer i Kompis for de innsatte som er i den avdelingen de er betjent.

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet sikrer opplæring rundt gjenkjenning av risikofaktorer for selvdrap og selvskading.

Opplæring rundt slik gjenkjenning blir gitt på fengselsskolen, kan tas opp under «fredagspraten» og er gitt i SIFER-kurs.

Bedre samhandling med helseavdelingen

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet unngår avlysning av helserelevante fremstillinger, og at det føres statistikk over slike avlysninger.

Det er utenfor vår kontroll hvis avlysningen av helserelevante fremstillinger skyldes at helse avlyser timen. Vi prioriterer å få fremstilt innsatte til helse. Vi jobber med å utarbeide et skjema for å føre slik statistikk.

Tilsynsrådet anbefaler at fengselet arbeider for bedre samhandling med helsetjenesten.

Vi har jevnlig samarbeidsmøter med helse og helse er med på hvert morgenmøte og møte ved overlapp om ettermiddagen, der status blir gjennomgått. Vi etterstreber å ha god samhandling med helsetjenesten.

Med hilsen

Bård Eirik Buljo
fengselsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk i kriminalomsorgen og har derfor ingen signatur.